

Її розбудив материн кашель — вологі схлипування, від яких Кушлу замлоїло. Вона встала з ліжка й на шпарину розсунула штори. Крізь смугу низько навислих сірих хмар пробивався ранок. З будинку через дорогу вийшла якась постать і впала на землю, наче збиралася відтискатися. То був Алістер Паттерсон, тюремний наглядач, котрий вважав себе державним службовцем і перевіряв, чи немає під машиною бомби. Його дружина спостерігала з порога, стоячи у бірюзовій нічній сорочці й тримаючи на руках собаку.

Обігрівач під вікном не міг прогнати холод із кімнати, тож Кушла швидко одягнулася. Дзеркало в лазничці запітніло від її дихання, поки вона вмивалась і задля годиться наносила макіяж. Унизу поставила чайник і встромила скибку хліба в тостер. Підійшовши до дверей чорного ходу, Кушла відчинила їх і поторсала, щоби

вивітрити застарілий дим і запахи їжі. Надворі вже дощило: повільні важкі краплі застукотіли по кришці сміттевого бака. У зливу все переросло так швидко, що краплі заляпували чорно-білу плитку. Кушла зачинила двері й приготувала матері сніданок, а потому віднесла його на таці нагору.

Джина лежала так, як Кушла залишила її напередодні ввечері, тільки додалася підкурена сигарета. Трусисповзли на лоба.

— Колись я прийду додому, а ти виявишся підсмаженою до рум'яної скоринки.

Кушла конфіскувала сигарету і загасила її у скляній попільничці на тумбочці біля ліжка.

Джина сіла в ліжку рівно і забрала в Кушли тацю. Взяла з неї тост і відкусила посередині, кривлячись, поки жувала.

— Можна було б і більше масла дати, — оцінила вона.

— Тобі масло шкідливе, — відповіла Кушла.

— Таке сухе, що я радше вдаюся на смерть, аніж умру від інсульту, — оголосила Джина і кинула тост на тарілку. — І не думай давати мені маргарину.

Останнє слово Джина вимовила з «г», наче хотіла сказати «Маргарет», але в останню мить передумала. Джина не дозволяла тримати в домі печеної квасолі, солонини та буряків. Мала огиду до приправ, адже під час війни працювала на фабриці, де консервували овочі, тож мусила ходити на танці в рукавичках, аби військові не бачили жовтих плям на її пальцях. Кушлин батько терпів

жінчин снобізм. «Джина виросла голодною, — казав він, — тому їй добре, коли вона прискіплива».

Кушла спустилася на перший поверх, підхопила свою сумку зі столика в передпокої й поїхала до школи. Лейвері жили в ряду едвардіанських будинків із червоної цегли. Навпроти стояли будинки того самого періоду, зодягнені у білий тиньк. З наближенням дороги до міста оселі меншали та скромнішали, а фінальний відтинок обрамляли прості тераси, збудовані у п'ятдесяті роки. Улітку з їхніх вікон тріпотіли юніон-джеки, а без них будинки здавалися квадратними і спартанськими. За ріг, у бік вузької вулиці, що вела до школи, саме завертала маленька постать. Дейві Мак-Геун, дитина з її класу. Без куртки. Кушла спробувала уникнути калюжі, яка наливалася біля забігайлівки в дощові дні, та назустріч їй поїхала інша машина. Вода зі свистом здійнялася догори, коли її потривожили шини Кушлиної автівки. Озирнувшись, Кушла побачила Дейві: він розвів руки і дивився на себе, мокрого.

Вона заїхала в задні ворота школи, швидко припаркувалась. Усередині пройшла повз дітей, котрі саме заходили, коридором, що вів до головного входу. У двері зайшов Дейві. З нього скрапувала вода, а шкіра розчервонілася від холоду.

— Я тебе облила, — сказала Кушла.

Він потрусив головою, ніби цуценя, оббризкавши її краплями дощу. «Нічого, — сказав, цокочучи зубами». Кушла відвела його в туалет для вчителів і обтерла

волосся та обличчя паперовими рушниками. Він кривився від їхньої шорсткості.

Продзеленчав дзвоник. «На жаль, оце й усе», — сказала Кушла.

Коли вони вийшли, в коридорі був містер Бредлі, директор. Він нависнув над Дейві й запитав:

— Де твоя куртка?

— Забув, сер.

— Аякже, — мовив директор таким тоном, неначе вже вигадував належне покарання.

Ім'я Дейві часом зринало на педрадах. Його батько був покрівельником, майже завжди сидів без роботи, а мати — протестантка. І, попри те що дітей виховували католиками, мати не покинула своєї віри. Для Бредлі вони всі були немовби члени сім'ї Менсона*.

«Це просто помилка», — запевнила Кушла, взяла Дейві за плечі й повела далі.

Деякі вчителі хотіли, щоби діти вставали, коли вони заходять, але Кушлі подобалося непомітно прослизати всередину класу і чути гамір. Дейві пішов на своє місце в першому ряду, під носом у Кушли: не тому, що був неслухом — просто інші учні з нього збиткувалися. Кушла спорожнила сумку, повісила куртку на свій стілець. Діти позатихали і прибрали такі пози, яких їх навчали перед першим Святим Причастям: руки торкаються, пальці вказують на небо. Кушла перша почала

* Сім'я Менсона — релігійно-кримінальне субкультурне угруповання, яке створив і яким керував американський злочинець Чарлз Менсон.

читати «Радуйся, Маріє». Їхні роти так позивали повторювати молитву, що слова лунали нерозбірливо, самі звуки й інтонації, наче гімн, який співають на футбольному матчі.

Перед уроками в них були «новини». Кушла ненавиділа ці «новини», та директор наполягав. За його словами, це заохочує дітей пізнавати навколишній світ. Кушла думала, що вони вже й так забагато знають про навколишній світ. Дейві підвівся, завжди охочий бути першим. Його червоний джемпер потемнів од вологи на плечах і на горловині.

— У Белфасті вибухнула бомба, — повідомив він.

— Він це щодня каже, — озвався Джонатан, який сидів поруч із Дейві.

— Ну, сьогодні він має рацію. Дякую, Дейві, — кивнула Кушла.

Джонатан підвівся з-за парти.

— Не у Белфасті, — сказав він. — Міна-пастка, призначена для пішого патруля британської армії, вибухнула передчасно, вбивши двох хлопчиків біля кордону. Вони загинули миттєво.

Міна-пастка. Запалювальний пристрій. Гелігніт. Нітрогліцерин. Бензинова бомба. Гумові кулі. Сарацин. Інтернування. Закон про спеціальні повноваження. Авангард. Словниковий запас сучасної семирічної дитини.

— Молодець, Джонатане, — сказала Кушла.

Підвівся інший хлопчик.

— У вечірніх новинах було щось про біг голяка.

Кушла згадала вечір напередодні у барі: Майкла Агню, який покручував склянку з віскі, коли Еймон та інші піддражнювали її. Та усмішка. Кушла відчула, що червоніє.

— Годі про це. Хтось знає хороші новини?

Знову встав Дейві.

— Мій тато знайшов роботу, — сказав він.

І роззирнувся, чекаючи на схвалення, та інші не слухали.

— Бігати без одягу, — уточнив один хлопчик. — Голяка.

Кушла підтягла ближче до себе їхні зошити й викликала дітей за іменами в алфавітному порядку. Раніше вона загадала їм написати вірш за мотивами Вордсвортів «Нарцисів». Дейві написав: «Нарциси — мов списи, стрімко гойдаються назад і вперед», — заокруглюючи слова у вигляді стебла квітки, яку намалював на аркуші праворуч.

— Блискуче, Дейві, — тихо похвалила Кушла.

Він схилив голову, неначе обмірковував цінність своєї роботи, а тоді повернувся на місце.

Останньою підійшла Зої Франсетті, дівчинка з армійської казарми. На її території була початкова школа, та іноді католиків скеровували сюди. Зої була з Лондона, раніше жила в Німеччині й у Гонконгу. Тому вона здавалася світською, екзотичною, і решта дітей ніби й не зважала на те, що її батько — британський солдат. Зої намалювала Сінді в довгій рожевій вечірній сукні.

— Це не те, що я загадувала, — сказала Кушла, — про те дуже добре.

Шкряботіння ніжок стільця об підлогу. Кушла підвела погляд і встигла побачити, як Дейві стискає руку в кулак і вдарає Джонатана вище від ліктя.

— Що сталося? — гукнула вона.

— Він сказав, що я смерджу, — сказав Дейві.

Смороду не було, та від його одягу пахло їжею, яку готували в кухні.

— Дейві, ти мав сказати мені, а не бити його, — дорікнула Кушла.

— Я не стукач, — він простягнув розкрити почерво-нілу долоню.

Кушла повинна була відшмагати його указкою. А якби й це не подіяло — відіслати до директора.

— Джонатане, встань, — наказала вона.

Хлопчик підвівся з гідністю, неначе збирався виголо-сити промову. Слова були прикрі:

— Попроси в Дейві вибачення.

Джонатан розтулив рота — і стулив.

— Я тебе не почула.

— Вибач, — сказав він.

— Дейві, попроси в Джонатана вибачення за те, що вдарив його.

— Вибач, будь ласка, — сказав Дейві, простягаючи іншому хлопчикові руку.

Той ледь її торкнувся. У тому жесті було більше пока-рання, ніж пропозиції миру. Кушла наказала їм розійтись у протилежні кутки класної кімнати. Там вони і стояли, коли зайшов директор із парафіяльним священником.

Отець Слеттері був у чорному оксамитовому піджаку поверх камізельки та комірця. Видовжене обличчя отця вражало вампірською блідістю, немовби з нього випом-пували всю кров. Школа стояла на землі парафії, поряд із церквою та парафіяльним будинком. Слеттері мав звичку блукати гральним майданчиком і шкільними коридора-ми, без попередження заходити до класних кімнат, аби виголошувати свій страхітливий катехизис. Кушла скар-жилася Бредлі на те, що ці візити наганяють тривогу. Це священник, відповіли їй. Мала вона й іншу причину не-долюблювати його. Коли її батько лежав у лікарні, марив на морфіні, Слеттері помолився разом із ним, а потому переконав виписати чек на кольоровий телевізор.

— Два малі поганці, — прокоментував він, розглядаю-чи дві знеславлені постаті в кутках.

Дейві благально позирнув на Кушлу. Джонатан уту-пився в петлю шкіряного ремня, що стирчав у Бред-лі з кишені. Кушла розвернулася до директора, хотіла попросити його припинити це, але той уже задкував у відчинені двері.

Нечутними кроками Слеттері перетнув класну кім-нату. За спиною в Дейві ненадовго призупинився, а то-ді розвернувся і рушив далі, до Кушлиного стола, став перед ним. Вона клацнула хлопцям пальцями, й діти подріботили на свої місця.

Слеттері почав читати Молитву покаяння. Діти не підхопили. Кушла підозрювала, що боялися зробити по-милку.